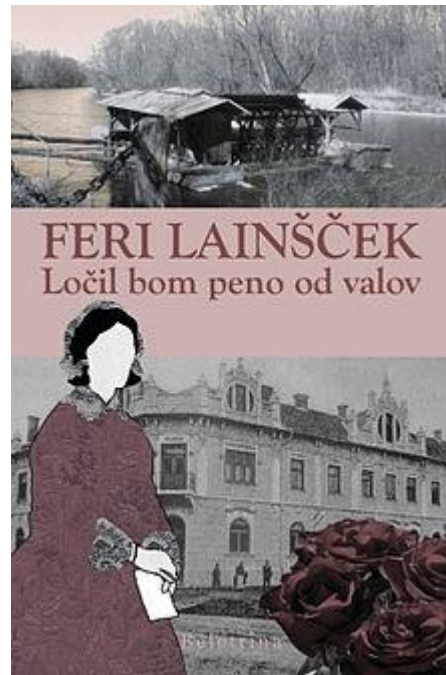

Feri Lainšček
LOČIL BOM PENO OD VALOV
Roman v treh novelah

Knjižna zbirka Beletrina

Ljubljana: Študentska založba

2003

Kontekst

Elica pri triindvajsetih letih še vedno živi z materjo na vasi. Njeno življenje zaznamujejo revščina, pomanjkanje in posledično zadržanost ter samota. Ko spozna precej starejšega, premožnega in vplivnega Ivana Spranskega, se vanj zaljubi. Zdi se, da ji Ivan vrača čustva, zato njun odnos kmalu preraste v intimnega. Ko Elica zanosi, jo Ivan deloma seznaní s svojim poslom, načrti za njuno skupno prihodnost. Večino odločitev, pomembnih za oba, pa vendarle sprejema Ivan sam, npr. nakup nove hiše v Murski Soboti. Po poroki se Elica navaja na novo, meščansko življenje, na vlogo matere in hkrati natančneje spoznava možovo preteklost. Ta je pogosto povod za spore in vedno večje nezaupanje med zakoncema. V Elici se vedno pogosteje pojavljajo občutki nesprejetosti, nerazumevanja s strani moža in odtujenosti ter osamljenosti. Prepad med zakoncema v nekem trenutku postane tako velik, da Ivan Elici dodeli hišnega stražarja Andija. Elica se z njim sčasoma zbliža in se vanj zaljubi, razmišlja celo o tem, da bi moža in sina Julijana zapustila.

MEJA

*

Četrtega oktobra je cesar Karel naposled res pokleknil in zaprosil ameriškega predsednika Wilsona za mirovno posredovanje, toda ta je med pogoje za mir zopet uvrstil tudi zahtevo, da si Poljaki, Čehi in avstro-ogrski južni Slovani lahko ustvarijo neodvisne države. To bi seveda pomenilo dokončen poraz in razpad monarhije, zato se je cesarski dvor s svojimi bolj zvestimi narodi skušal dogovoriti vsaj o ustanovitvi zvezne države, ognji na nekaterih frontah pa so medtem še tleli. Italijani so privlekli na Piavo vse svoje topove in se pripravljali na preboj, avstrijski oficirji pa so zbirali že razkropljeno vojsko in se skušali nekako le postaviti v bran. A njihovo brezupno kljubovanje se je očitno zdaj tudi že od daleč zdelo noro, napovedovala se je velika bitka, ki je tod niti najbolj zagriženi niso več odobraval. Zaskrbljeni sóboški mogotci, Geza Hartner, Šanji Vályi in Gustav Dittrich ter veleposestnik Josip Vogler iz Petanjec, ki so že tretji večer zapored čemeli v Spranskyjevi sprejemnici in ugibali o razpletu, so se v polmraku zdeli slutljivi kakor sove, ki napovedujejo smrt. Njihove zabuljene, od tobačnega dima in mačkóvske modre frankinje krvave oči, so bile iz dneva v dan videti vse bolj zgrožene, zato je bila gospa Spransky prepričana, da se nezadržno bliža trenutek, ko Ivan ne bo mogel več odlašati. Odločitev, ki je grozila, da bo, kakor rezilo britve, na mah odrezala najdragocenejši prisad njenega življenja, je zlovešče visela v zraku in skorajda ni bilo več trenutka, ko ne bi o tem mislila in prežala na tisto njegovo, komaj zaznavno, a že takoj prepoznano kretnjo, ki bo v resnici zamah usode.

Tudi Andija je zjutraj najbolj zanimalo, kake novice so možje sinoči prinesli in ali je Spransky vsaj namignil, kaj namerava. Noči, prepolne negotovosti, ki so se samo še daljšale, so ga vidno zresnile in mraz, ki se je pomalem oprijemal vlažnih zidov njegovega bivališča, se mu je vse bolj zajedal v telo. Prostor je zavdarjal po plesnobi, le toplota, ki sta jo tu še lahko najdevala pod odejami, je dišala po znoju in premnogih sledovih ljubljenja. Res, bilo je skoraj že na robu znosnega in komaj sta si še prikrivala nelagodje. Gorkemu poletju, ko sta lahko vedrila in se kot gladki mürski postrvi izmikala resničnosti, je sledila ta lepljiva in zadušljiva jesen, ki ju je neprizanesljivo oklepala in jima je nameravala vzeti prav vse.

»Ne vem, kaj bom, če se bo res odločil?« je nekako že kar nezavedno ponavljala Elica, saj bilo je to vprašanje, s katerim je poslej legala in se zbujala.

»Ja,« je zmigoval Andi, ki tudi ni poznal odgovora. »Šla boš in me pozabila,« je bil včasih povsem malodušen. »Nekako te bom že našel in se bova zopet po svoje znašla,« je bil potem prepričan. Ali pa je celo obljubil: »Prišel bom za tabo tudi na konec sveta, če bo potrebno...«

»Pa misliš, da res moraš z njim?« je šepnil tokrat.

Vprašanje jo je zdrznilo, kot nekaj bogokletnega, na kar si doslej ni upala niti pomisliti. Pa tudi, če bi se še tako upirala – saj je vendar dovolj poznal Ivana in je vedel, da ob njem nima druge izbire.

»Mogoče pa je prav ta zmešnjava priložnost?« je čez čas pridel.

»Priložnost?« se je začudila, ker še zmeraj ni razumela, kaj se mu je na lepem utrnilo. »Ne misliš vendar – ?« jo je nato prešinilo.

»Mislim,« je prikimal. »Že nekaj časa tuhtam,« je pritrdil. »Svet se bo razletel na koščke, nato pa se bo začel znova sestavljati,« je prevdaril, kot gospodje za večernim omizjem. »Nihče ne bo tam spraševal, kdo si in kaj si, štel bo le, ali boš lahko preživel...«

»Tam?« je strahoma vprašala.

»Kjerkoli že,« je odvrnil. »Nekje, kjer naju ne bo nihče poznal.«

Naslonila mu je glavo v naročje in pridihnila. Doletelo jo je vse preveč iznenada, da bi lahko sploh razmišljala. A že sama misel o begu jo je navdala s strahom, ki ga je čutila po vsem telesu. Bila je scela prepričana, da mu, nadzorniku Ivanu Spranskyiju, ni mogoče pobegniti, niti se potem pred njim varno skriti. Bil je še zmeraj tisti lovec iz prve čitanke, ki stoji na bregu jezera in zre za divjimi racami, le njegov pogled se je medtem še izostril in ona je poznala risarjevo skrivno sporočilo.

»Pa Julian?« jo je vščipnilo, da se je sunkoma zopet dvignila.

»Tako majhen je še, da se Sóbote ne bo niti spominjal,« je odvrnil, kot bi bil že tudi o tem premislil.

»Ne!« je zdaj skorajda kriknila Elica. »Tega Ivanu ne morem napraviti,« jo je stisnilo v prsah. »Julian mu pomeni vse,« je izdabila. »Karkoli že je v življenju počel, je bilo zaradi njega,« mu je skušala pojasniti. »Edino zanj je pripravljen umreti, a – sam več – tudi ubijati...«

Premolknil je in se zazrl skoznjo.

Bilo je to nekaj, s čemer najverjetnje ni računal – toda, bila je neizprosna resnica – prav otrok je bil tisto, kar je Ivana Spranskyija nekoč pognalo na pot in mu zdaj vodilo korak, zato mu tudi ni bila potem žena, niti nikdar ljubica, potreboval je namreč le mater za svojega potomca in še zlato, ki ga je tako vztrajno kopičil, ni imelo v njegovih očeh nikdar tistega zapeljivega leska, ampak se je že sproti pretapljalo v Julianovo dediščino in se spreminjalo v zidake, s katerimi naj bi bila tlakovana njegova prihodnost. Zakaj je bilo temu tako, čemu je bil s tem prav obseden, še tudi po teh letih skupnega življenja ni natanko vedela, saj si najverjetneje tudi sam ni bil povsem na jasnem. Toda, njegova odločenost je bila neomajna in vztrajnost primerljiva z obupnimi poskusi njegovega deda, slovaškega pesmarja Julinana Spranskyija, ki mu je zagledanost v beltinsko grofično povsem spremenila življenje in iz njega napravila blodneža.

»Ja,« je naposled dejal Andi.

Bil je to tisti njegov sprijaznjeni in razumevajoči »ja«, ki ga je bila že vajena in zaradi katerega ji je bil tako ljub. Bila mu je hvaležna, da je zdaj skušal zatajiti razočaranje, čeprav je vedela, kako zelo se je votlilo v njem. Doteknila se je s čelom njegovih lic in se ga oklenila kakor dete, ki želi še ostati v naročju. Nato jo je zmagal jok. Nazadržni valovi bolečine, ki so ji iz prsi potovali po vsem telesu, so postajali vse bolj krčeviti in ni jih več obvladala. Glasovi, ki so se ji izvili iz grla, so bili vzdih obupanca. Pravili so o želji, ki ni smela biti uslišana in dolžnosti, ki se ji ni bilo mogoče izogniti. Prihajali so iz srca, ki je hrepenelo, a ni moglo na dvoje. Andi pa jo je nekako že ves nestrpen stresal in jo skušal pomiriti. Strah ga je bilo namreč

zanjo v tem jutru, ki je že rdelo v šipah in svarilo pred prebujanjem. Bal se je tudi, da se ne bo več mogla dovolj zbrati in bo napravila kaj neprimernega...

»Vem, da ne moreš tega razumeti,« je iztisnila, potem, ko se ji je telo le začelo umirjati in je samo še hlipala. »Nočem mu biti žena, a še zmeraj sem Julianova mati,« jo je zopet stisnilo.

»Mogoče pa le lahko razumem,« jo je pobožal po laseh, ki so jih solze zlepljale na čelo. »Otroku, ki mu je zapisano Spranskyjevo ime in imetje, sem ponujal svojo revščino,« jo je poljubil na ustnice in ji dal tako vedeti, da ni v teh besedah ničesar drugega, razen spogleda z resnico in morda grenkobe.

Zatipala se mu je v objem in pustila, da je mislil tako.

Za to, kar je čutila, zdaj namreč v njeni izmučeni glavi ni bilo več dovolj natančnih besed. Veliki Ivan Spransky, ki ni spoštoval nikogar in mu ni bilo prav nič zares sveto, je ljubil svojega edinega sina bolj, kot bi ga lahko ljubil kdorkoli drug. Vsa ta njegova skrb, četudi včasih še tako čudna in čudaška, ji ga je še edina kazala drugačnega, kot ga je poznala, zato je to na tihem ves čas spoštovala. Ali pa se je celo počutila krivo, ker ni tudi sama zmogla takega malikovanja neke željene prihodnosti, temveč je lahko ljubila in trepetala le kot mati, ki je otroka izročala negotovi usodi slehernika. Toda, saj tega Andi tako in tako ne bi mogel razumeti. Bilo je preveč neobičajno vse, kar jo je vezalo z Ivanom, on pa je vstopal v njeno življenje skozi povsem druga vrata.